

S. XI (*Hist. Lgd.* v, 3, 8); *Amill* cogn., a. 1639 (*Ll. Roig de Prats* de Molló, f° 103); «fabre *Amelio* --- sig. *Amill* fabre» a. 1060 (*Cart. St. Cugat* II, 287); B. *Ame-llii* a. 1207 (*Cart. Poblet*, 221). Bastin aquestes escas- ses mostres de la rica colle., que deixem ajornada per al nostre vol. d'Antroponímia; tot anticipant ací que també en vénen els NLL *Viladamí* del Gironès i *Montamill* de l'Urgellet (veg. s. v.).

Amengual NP bal. i val., del qual deixo redactada nota extensa per al nostre futur volum antroponímic, demostrant la falsedat de la tesi mallorquina, que en faria variant purament cat. d'*Ermengol*. És nom d'herència morisca (mossàrab o aràbic).

Amentiu, V. *Aventí* *Ameni(us)*, V. *Vitamenya* (= *Vilamajor*).

AMER

La vila cabdal de la vall d'Hostoles, entre la Selva i l'alt Gironès.

PRON. MOD. *amér* a St. Hilari, Sta. Coloma, Osor, 1920; id., a Anglès, les Planes, St. Feliu de Pall. i a Amer mateix, 1931, Gentilici, *amə́rɛ̃s* *ALCat* (-*ens*) suposo mera err. tip.).

«Monast. Stae. Mariae de *Amer*» 966 (Marca Hi., c. 887; «Coenobium Stae. M. de *Amer*» c. 973 (Marca 1010). Més sovint com adjectiu baix llatí *mon.* o *coenobium* -- *Amerense*, --- *-ensis* 991, 998, 1014, 1131, 1041, 1200, 1283 (Marca Hi., c. 946 i 1273; Villan., *Vi. Li.* XIV, p. 233; XIV, 2101, *Esp. Sagr.* XLV, 332, 258), i algun altre que detallen Alsius, p. 96; i Monsalv. XVI, 130-131 i XIV, 337-371. L'altra esgl. que hi havia hagut, apareix citada com «Sti Michaelis de *Amerio*» i formes semblants, des de 1228, sovint en docs. dels Ss. XIII i XIV (Monsalv. XVII, 288-9).

«Vila de *Amer*» 1359 (*CoDoACA* XII, 163). Una forma vulgar *Mer* apareix molt repetida en docs. relatius als terratrèmols de 1427-28, p. p. Ed. Fontserè i J. Iglésias, *Recopil. de Dades Sísmiques*, pp. 170-174: «prop *Mer*, en un loch a que diuen Lorets»; «hun loch qui's deya *Mer*», «prop *Mer*»; *ibid.* pp. 104 i 180; sense, però, que semblí antiquar-se la forma plena «*villam Amer*» a. 1428 *ibid.*

ETIM. En l'essencial ens podem pronunciar: és un NP antic que ja mostra arrels romanes en temps imperials, i seguí en ús des d'antic a la nostra Edat Mitjana. AMERIUS consta en fonts romanes (epigràfiques etc.), Schulze 121, 162, 191; en la llengua, no isolat sinó cap de família antroponímica: *Ameria*, *Amerinus*, *Ameriola*, Schulze 558, 525, 559 (i encara d'altres en *Am*).²

Pel que ens interessa ens consta també que aquest nom (i en variants petites o insignificants) seguí en ús com a nom de sant etc., en català, des d'antic. El cita el nostre savi cronista Jeroni Pujades (1601) en exposar la troballa dels «Sants Màrtirs de Girona» i de *Sant Amer*; junt amb Antoni Vç. Domènech (*Hist. de los Santos --- del Principado de Cat.*, ed. Girona, any

1630): Pujades, ed. Cases Homs, p. 34. «San *Emerio* o *Sant Mer*, en catalán, Abad de Banyoles, que murió a últimos del S. VIII, 27 de enero» Bastús (*Nomencl. Sagr.*), s. v., i Joan Segura (*Veu del Monts.* 1893, 19). «Segons una tradició, un monjo anomenat *Mer* o *Amer*, va capturar el drac de Banyoles, i Verdaguier, en nota a *Canigó*, se'n fa eco, anomenant-lo *Sant Emerio*» (Reig Vilardell, *Cole. de Monogr. de Cat.* II, 66-67). Més o menys exacta alguna de les variants, el que queda demostrat és la tradició gironesa d'aqueix *Sant Amer* o *Mer*.

La forma antiga és en *Am-*, per bé que en la tradició hagonímica i toponímica ha predominat la variant amb afèresi, *Mér*. Hi ha l'ermita de *san mēr* a Olives de Vilademuls, on s'ha celebrat des de molt antic un famós aplec (XLV, 6); una altra dins el terme de Llorà, uns 8 k. a l'E. d'Amer.

Hi ha problema en algun petit detall fonètic. (a) Si el NL era AMERIUS i això feia AMERIUS en ll. vg., el resultat normal català davant iod és *i* (FÈRIO *fir*, FÈRIA *fira*, MELIUS *mills*, PECTUS *pit*). També es podria creure que si fos -ERIUS hauríem de tenir pron. *amér* amb è (b). Es podria, doncs, opinar (c) que fóra més satisfactòria una base *AMARIU, car AI i AIRU sí que donen é tancada en català. Són escrupols menors, ben cert. I es poden eliminar. ¿Podríem suposar que en un nom d'origen etrusc és ben possible que hi hagués variants de pron., alguna amb e? Possible; però encara més escau recordar-nos de la qüestió interromànica de l'evolució del sufix -ARIU (oc. -ier com si fos -ERIUS, fr. -ier com si fos -ERU), evolució torbada per la confusió amb -ERIU (de *desiderium*, *considerium*); certament en el Gironès Nord és ja ben probable que això entrés en joc en el cas d'*Amer*. Encara més, però, degué influir —i aquest seria el factor decisiu— el fet que un nom de sant estava sota la influència constant del baix llatí, que tallava les ales a una evolució estrictament popular de la vocal: hi hagué en això, doncs, molt de semicultisme.³

En fi, es pot trobar també sorprenent que *Amer*, mot bisíl·lab, hagi conservat la -r pronunciada sense emmudir-la (com en *haber*, *aper*, *paper*). Aquí la resposta és simple: per al sentit popular *Amer* es reduïa a un monosíl·lab, com constatem per la forma reduïda 'Mer dels docs. sísmics del S. XIV; i palesament en el nom de les ermites de *Sant Mer*; en aquestes, però, s'hi barrejava l'adj. *mer* 'pur' (*vi mer*, *amerat* etc.), provinent del ll. MERUS; doncs també aquesta influència contribuï a impedir tota diftongació catalana (→ *ie* → *i*), acabant de llevar-nos tots els escrupols fonètics en l'etimologia antroponímica d'*Amer*.

Amb caràcter secundari, el nom *Amer* va passar a Mallorca: com a NL local de *Son Amer* o *Can Amer*; allí, però, sona pertot amb la -r muda, com correspon al caràcter de l'emmutiment mallorquí, més radical, com és sabut, que en cat. or. [*má/mar*]: *Sonamé* vella poss. del terme de Sa Pobra, ja en el m. Despuig (Mascaró 11B55-11A6; XLI, 7.24, 10.24, 13.6); *sonamé* te. Algaida, XI, 97.6 (Masc. 27C3); *kanamé* te. Sencelles, XI, 115.20 (Masc. 19B1). Nova comprovació que la